

صحابیات پیامبر ﷺ

ام حبیبہ، ہمسر پیامبر اکرم ﷺ
 زینب، دختر پیامبر اکرم ﷺ

www.ketab.ir

مؤلفان

احمد اسماعیل تبار و محمد حسین مہوری

سرشناسه: اسماعیل تبار، احمد، ۱۳۴۳.
 عنوان و نام پدیدآور: صحابیات پیامبر ﷺ [کتاب] / مولفان احمد اسماعیل تبار، محمدحسین مهوری.
 مشخصات نشر: تهران: فرهنگ سبز، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ج.
 شابک: ج. ۱: 978-600-6351-14-8 ج. ۲: 978-600-6351-85-8 ج. ۳: 978-600-6351-96-4 ج. ۴: 978-600-6351-99-5.
 وضعیت فهرست‌نویسی: فایا.
 یادداشت: ج. ۳ - ۴ (چاپ اول: ۱۴۰۲) (فیبا).
 یادداشت: کتابنامه.
 مندرجات: ج. ۱. حضرت خدیجه علیها السلام - ج. ۲. آمنه بنت وهب علیها السلام، حلیمه سعدیه علیها السلام، فاطمه بنت اسد علیها السلام - ج. ۳. ام سلمه دختر ابوامیه - ج. ۴. ام حبیبه، زینب.
 موضوع: خدیجه علیها السلام بنت خویلد، ۶۸-۳ قبل از هجرت.
 موضوع: صحابه.
 موضوع: صحابه زن.
 شناسه افزوده: مهوری، محمدحسین ۱۳۴۰.
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ص ۱۵۳ الف/۶/۲۸ BP
 رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۹۴
 شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۴۷۳۳۴۶

فرهنگ
 www.ketab.ir

نام کتاب: صحابیات پیامبر ﷺ (ام حبیبه و زینب)
 مؤلفان: احمد اسماعیل تبار و محمدحسین مهوری
 حروفچین و صفحه‌آرا: مهدیه سادات بهشتی مقدم
 ویراستار: سولماز غریب‌زاده
 طراح جلد: امیر مسعود رثوفی
 نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۲
 شمارگان: ۵۰۰ جلد
 ناشر: انتشارات فرهنگ سبز
 چاپ و صحافی: پیشگامان
 شابک: ۵ - ۹۹ - ۶۳۵۱ - ۶۰۰ - ۹۷۸
 شابک دوره: ۰ - ۹۴ - ۶۳۵۱ - ۶۰۰ - ۹۷۸
 قیمت: ۲۵۰،۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و در اختیار انتشارات فرهنگ سبز می‌باشد.

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه چهارم، پلاک ۱۳، طبقه سوم، واحد ۵
 ۸۸۵۲۱۳۳۳
 ۰۹۳۸۶۷۲۸۶۱۷
 WWW.Farhangesabzbook.ir
 نشانی تارنما:

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
-------	----

فصل اول: زندگی فردی و خانوادگی ام حبیبه

تبارنامه ام حبیبه	۱۹
خانواده ام حبیبه	۲۱
پدرش، ابوسفیان	۲۱
برادران ام حبیبه	۲۳
۱- حنظلة بن ابی سفیان	۲۳
۲- عتبة بن ابی سفیان	۲۳
۳- عمرو بن ابی سفیان	۲۴
۴- عتبسة بن ابی سفیان	۲۴
۵- محمد بن ابی سفیان	۲۵
۶- معاوية بن ابی سفیان	۲۵
۷- یزید بن ابی سفیان	۲۵

۲۶	خواهران ام حبیبیه
۲۶	۱- آمنه (امیمه)
۲۷	۲- ام حکم
۲۷	۳- جویریہ
۲۷	۴- رملہ صغری
۲۸	۵- زینب
۲۸	۶- صخرہ
۲۸	۷- عذہ
۳۰	۸- فارعہ
۳۰	۹- میمونہ
۳۱	۱۰- ہند
۳۱	ہمسر اول ام حبیبیه
۳۲	دخترش، حبیبہ
۳۲	شخصیت ام حبیبیه

فصل دوم: زندگی اجتماعی ام حبیبیه

۳۵	ہجرت ام حبیبیه با ہمسرش بہ حبشہ و مسیحی شدن ہمسرش
۳۷	رؤیای ام حبیبیه
۳۸	خواستگاری پیامبر اکرم ﷺ از ام حبیبیه
۳۹	مسلمان شدن عمرو عاص توسط نجاشی
۴۰	مراسم ازدواج ام حبیبیه
۴۶	وکیل ازدواج ام حبیبیه و دیدگاہ ابوسفیان
۴۹	انگیزہ پیامبر اکرم ﷺ از ازدواج با ام حبیبیه
۴۹	بازگشت ام حبیبیه بہ مدینہ
۵۲	منزل ام حبیبیه در مدینہ

۵۳	آزاد گذاشتن پیامبر اکرم ﷺ، همسرانش را
۵۴	کناره گیری پیامبر اکرم ﷺ از ام حبیبیه
۵۵	آمدن ابوسفیان نزد ام حبیبیه قبل از فتح مکه
۵۶	درخواست ابوسفیان از پیامبر اکرم ﷺ برای ازدواج با دخترش
۶۲	محبت ام حبیبیه به پدر و برادرش
۶۳	حضور ام حبیبیه در حجة الوداع
۶۴	شنیدن خبر ارتحال پیامبر اکرم ﷺ از ام حبیبیه
۶۴	خوشبو کردن معاویه در حال احرام
۶۵	مرگ ابوسفیان
۶۶	بردن آب برای عثمان
۶۸	درخواست امان ام حبیبیه از حضرت علی علیه السلام
۶۹	جلوگیری ام حبیبیه از حمایت مالک اشتر از عثمان
۶۹	پناه دادن ام حبیبیه به بنی امیه
۷۰	دفن عثمان
۷۱	فرستادن پیراهن عثمان توسط ام حبیبیه برای معاویه
۷۲	خودداری ام حبیبیه از بیعت با حضرت علی علیه السلام
۷۲	اظهار شادمانی ام حبیبیه از شهادت محمد بن ابی بکر
۷۵	مانع شدن ام حبیبیه از نیرو فرستادن معاویه به مدینه
۷۵	بدعت معاویه در نامیدن خود به عنوان دایی مؤمنان
۸۱	الحاق نسب زیاد به ابوسفیان
۸۳	طلب حلالیت از ام حبیبیه در اواخر عمر
۸۳	وفات و قبر ام حبیبیه
۸۵	روایت های ام حبیبیه
۸۶	۱- مسواک
۸۷	۲- شستن دست پس از تماس با آن چه حرارت دیده

- ۳- حکایت اذان ۸۸
- ۴- نمازهای مستحبی در شبانه روز ۸۹
- ۵- سجده بر روی حصیر ۹۲
- ۶- ساختن مسجد ۹۲
- ۷- حرمت شراب ۹۳
- ۸- صدای زنگ ۹۴
- ۹- سخنان بی مورد ۹۴
- ۱۰- ساختن قبرها ۹۵
- ۱۱- شفاعت پیامبر اکرم ﷺ از امت ۹۶
- ۱۲- اخلاق نیکو ۹۷
- ۱۳- عده زن شوهر مرده ۹۷
- ۱۴- تشویق به ازدواج ۹۷
- ۱۵- نوشیدن در ظرف نقره ۹۸
- ۱۶- خروج سفیانی ۹۸
- ۱۷- فرو رفتن سپاه در بیداء ۹۸
- ۱۸- سوراخ شدن سد یا جوج و مأجوج ۹۹
- ۱۹- اندوه پیامبر اکرم ﷺ از حکومت بنی امیه ۹۹
- ۲۰- روایت‌های ابوهریره و ابوسعید خدری علیه معاویه ۱۰۰
- ۲۱- روایت‌های ساختگی نسبت داده شده به ام حبیبه ۱۰۱
- ۲۱-۱- آیا معاویه نویسنده وحی؟ ۱۰۲
- ۲۱-۲- آیا معاویه محبوب خدا؟ ۱۰۶

مقدمه

زنان همراه پیامبر ﷺ که شماری از آن‌ها همسران آن وجود بابرکت و نورانی بودند در جهت وظیفه الهی پیامبر ﷺ عمل می‌کردند. پیامبر اسلام ﷺ برای تبلیغ گزاره‌های اعتباری الهی و تکمیل فعل‌ها و ترک فعل‌های اخلاقی مبعوث شدند. ایشان الگو و اسوه برای تمام مسلمانان هستند. ازدواج پیامبر اسلام ﷺ با زنان متعدد از قبایل مختلف به جهت ایجاد روابط سببی برای قبایل و عشایر منطقه حجاز حسب عرف و عادت آن‌ها بود. آن‌چه برای پیامبر اسلام ﷺ مهم بود، تبلیغ دین اسلام و انجام رسالت الهی بود. بی‌تردید در این بین، کسانی بودند که به ظاهر، اظهار ادب به پیامبر اسلام ﷺ می‌کردند اما در باطن، هرگز ایمانی به رسول خدا ﷺ نداشتند و گواه این ادعا، عملکرد آن‌ها در جهت خلاف وصیت‌ها و سفارش‌های پیامبر اسلام ﷺ بود. همسران پیامبر اسلام ﷺ به تعبیر قرآن در حکم مادران مؤمنان هستند و به لحاظ احترام پیامبر اسلام ﷺ نزد خداوند، هیچ شخصی بعد از ارتحال پیامبر ﷺ حق نداشت با بیوه رسول خدا ﷺ ازدواج کند، چون آن‌ها مشمول حکم مادر آن شخص از دیدگاه الهی شدند اما در عین حال، رفتاری از بعضی زنان پیامبر اسلام ﷺ در تاریخ اسلام ثبت، ضبط و نقل شده است که با مبانی فقه پیامبر ﷺ سازگار نیست و پژوهش‌گر تاریخ بر سر دوراهی می‌ماند که کدام طرف از خانواده پیامبر ﷺ بر حق است؛ آیا به سال ۳۷ هجری قمری در واقعه جنگ جمل هر دو طرف؛ عایشه ام‌المؤمنین و حضرت علی امیرالمؤمنین، با آن همه شهدا و تلفات نیروی

انسانی و خسارت‌های اقتصادی، خانوادگی و اجتماعی مسلمانان بر حق بودند یا این‌که تنها طرف حضرت علی علیه السلام امیر المؤمنین دایر به مدار حق بود؟

معیار حق و شناخت اهل آن

باید معیار و مدار حق را بر پایه مبانی درست شناخت، تا اهل آن را شناخت. شناخت حق و مفهوم ثابت ذهنی بین معانی علوم واقعی و معانی علوم اعتباری بر پایه تحلیل درست و استدلال و انتزاع صحیح از داده‌های علمی واقعی و اعتباری ممکن است. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله که برای اتمام مکارم اخلاق شامل گزاره‌های اعتباری رجحانی فراتر از گزاره‌های اعتباری الزامی مبعوث شد، علوم اعتباری الهی را برای تعریف اشیاء و تکلیف فعل‌ها و ترک فعل‌ها تبلیغ کرد و تعلیم داد اما کسانی که به این احکام وضعی تکلیفی توجه نکردند، ولی شدن حضرت علی علیه السلام را برای هر مؤمنی بعد از ارتحال پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله نپذیرفتند و بر همین اساس حق را درست انتزاع و تحلیل نکردند و اهل آن را نشناختند. حق، مفهوم و یافته ثابتی نزد عقل است که از داده‌های درست اعتباری یا واقعی فهمیده می‌شود؛ بنابراین نه تنها صحابیات رسول خدا صلی الله علیه و آله، بلکه اصحاب ایشان نیز از همین طریق شناخته می‌شوند که آیا اهل حق بودند یا این‌که اهل باطل شدند؛ حقی را که رضایت و خرسندی خداوند و باطلی که سخط و غضب خداوند را در پی دارد. معیار در شناخت حق و سپس اهل آن، ناشی از تحلیل گزاره‌های اعتباری پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله تحت عنوان احکام وضعی، احکام تکلیفی و انتزاع از آن‌هاست.

ام حبیبه، همسر رسول خدا صلی الله علیه و آله از بنی امیه

ام حبیبه دختر ابوسفیان از سران کفر و مشرک اموی بود که اسلام آورد و بعد از فوت شوهرش به نکاح پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله درآمد. این ازدواج که بعد از هجرت پیامبر صلی الله علیه و آله در مدینه انجام شد، زمینه بسیار مناسبی برای شناخت بنی امیه از اسلام بود. ام حبیبه دختر ابوسفیان و خواهر معاویه، دقیق‌ترین و جزئی‌ترین حالت‌های رسول خدا صلی الله علیه و آله را آگاه بود و

مطمئن‌ترین شخص برای بنی‌امیه جهت گزارش از ایمان و اخلاق الهی پیامبر اسلام ﷺ بود و این امید می‌رفت، بنی‌امیه با اعتمادی که به ام‌حبیبیه داشتند، از او اطلاعات دقیق و درستی به دست آورند تا به اسلام، قرآن و سنت رسول خدا ﷺ ایمان واقعی بیاورند و زندگی فردی و خانوادگی خود را مطابق گزاره‌های اعتباری رسول خدا ﷺ سامان‌دهی کنند اما ابوسفیان و به پیروی از او، پسرش معاویه تا سال هشتم هجری قمری به کلام خدا و سنت رسول خدا ﷺ ایمان نیاوردند، بلکه وقتی ارتش اسلام را ملاحظه و افکار عمومی منطقه حجاز را در گرایش به معرفت‌های دین اسلام مشاهده کردند، اسلام را پذیرفتند و در عمل، تسلیم حکومت پیامبر اسلام ﷺ در شهر مکه شدند.

پیامبر اسلام ﷺ، رسول و رحمت جهانیان

ازدواج پیامبر اسلام ﷺ با زنی از خاندان بنی‌امیه گواهی متقن از رسالت و رحمت جهانی بودن ایشان است که تا آن‌جا پیش رفت که هیچ بهانه‌ای برای شخص یا قبیله‌ای باقی نماند که اگر رسول خدا ﷺ برخوردی مهربان‌تر می‌کرد، ما جذب ایشان و دین اسلام می‌شدیم. ازدواج پیامبر اکرم ﷺ با هر زنی موجب رابطه سببی بین رسول خدا ﷺ و آن خانواده و قبیله می‌شد و همین امر باعث تقویت روابط فرهنگی و گرفتن معارف فردی، خانوادگی و اجتماعی از پیامبر اسلام ﷺ می‌شد و پیامبر اسلام ﷺ علیرغم کثرت اشتغال‌ها و جنگ‌های پی‌درپی سربیه‌ها و غزوه‌ها به خانواده‌های خود می‌رسید و حقوق آن‌ها را رعایت می‌کرد و از این طریق گزارش کرامت‌ها و مرحمت‌های رسول خدا ﷺ به خانواده‌های همسران ایشان می‌رسید که دعوت رسول خدا ﷺ جهانی است و او با اخلاق‌ترین و عقیف‌ترین مرد جهان است. او هرگز در ابلاغ رسالت آخرین دین الهی، لغزش و تردیدی ندارد، بلکه دین او، علم‌محور است و علوم اعتباری برای تبیین اشیاء و تکلیف افعال از اراده تشریعی الهی است و به واقع فرشته وحی برای بهبود اخلاق جهانیان بر او نازل می‌شود و او رسول مهربانی برای جهان است.

زینب، وابسته به رسول خدا ﷺ

زینب، خواه دختر حضرت خدیجه رضی الله عنها باشد یا دختر رسول خدا ﷺ، از زنان وابسته به رسول خدا ﷺ است که شوهرش همراه او در پذیرش اسلام نبود و این واقعه یک درس بزرگی برای تمام خانواده‌های مسلمان است که چگونه با دامادی که فرهنگ اسلام را به درستی نمی‌پذیرد یا عمل نمی‌کند، برخورد کنند و سرانجام همین برخوردهای مناسب موجب جذب داماد به اسلام می‌شود و تا آن‌جا که ممکن است باید تلاش شود تا اشخاص، به‌ویژه اعضای نسبی و سببی یک خانواده جذب اسلام شوند و نباید برخوردها و حرکات را به‌طور ناامیدکننده باشد که حتی احتمال اندک بازگشت به اسلام را از بین برده و اشخاص را در ظلمت کفر فرو ببرد.

کرامت انسان به تقواست

انسان‌ها در برابر خداوند یکسان هستند، هر شخصی با هر نسبتی که حتی به رسول خدا ﷺ باشد، معیار کرامت او، تقوای اوست و تقوا عبارت از پذیرش و اعتقاد به اصول دین و فعل‌ها و ترک فعل‌ها بر پایه فروع دین است. با کرامت‌ترین شخص در هر مقام اجتماعی و موقعیت خانوادگی، با تقواترین است و این‌که شخص رابطه نسبی یا سببی با پیامبر ﷺ یا اوصیای ایشان داشته باشد، معیار کرامت نیست، بلکه معیار کرامت، عادل بودن بر پایه عمل به واجبات و ترک محرمات در زندگی فردی و اجتماعی است. آموزش و تبلیغ پیامبر اسلام ﷺ برای اعضای خانواده خود و دیگران جهت معرفت و تربیت آحاد جامعه جهانی بود و هیچ شخصی بر شخص دیگری برتری ندارد، مگر این‌که در عمل به واجبات و ترک محرمات با ایمانی زیادتر و افعالی شایسته‌تر پیشی بگیرد. دختر یا همسر پیامبر اسلام ﷺ بودن به تنهایی معیار کرامت اخلاق متعالی نیست، بلکه معیار کرامت، تعریفی مطابق احکام وضعی الهی و تعیینی از فعل‌ها و ترک فعل‌ها مطابق احکام تکلیفی الهی است و بر همین اساس، نه تنها صحابیات پیامبر اسلام ﷺ، بلکه اصحاب ایشان نیز مطابق فقه پیامبر اسلام ﷺ سنجیده می‌شوند.